

a. Zollverein.

- b. “În 1848, rolul de unificator al Germaniei și l-a asumat Adunarea Națională, Parlamentul de la Frankfurt, care au alcătuit o constituție pentru un imperiu federal german. Dar deputații nu s-au pus de acord asupra persoanei căreia să i se acorde titlul de împărat al Germaniei... Franz Joseph, tânărul și melancolicul împărat din Viena - adepții “Germaniei Mari” sau Frederic Wilhelm al IV-lea - partizanii „Germaniei Mici”. Dar ambii monarhi au refuzat coroana cu indignare.” (Dumitru Almaș despre Otto von Bismark în *Diplomați iluștri*)
- c. B: „Germania urmărește cu atenție nu liberalismul Prusiei, ci puterea sa ... Bavaria, Württemberg și Baden n-au decât să arate înclinații în sens liberal, pentru acest lucru nimeni nu le va atribui rolul Prusiei. Prusia trebuie să-și întărească puterea și să o țină pregătită pentru acel moment favorabil pe care de multe ori l-a pierdut ...Frontierele

stabilite pe baza tratatelor de la Viena nu mai sunt favorabile unei vieți de stat normale. Problemele mari ale epocii nu se mai decid prin cuvântări și hotărâri majoritare (aceasta a fost marea greșală din anii 1848-1849...), ci prin fier și sânge.” (Discurs al lui Otto von Bismarck din 1862)

- d. „Prusia, așa cum arată ea la o privire aruncată pe hartă, nu poate cu trupul său minuscul și alungit să poarte prea mult timp armura de care are nevoie Germania pentru securitatea sa; este deci nevoie ca toți germanii să-și aducă contribuția. Nu vom atinge acest obiectiv prin discursuri, asociații sau vot majoritar, nu e posibil decât printr-o luptă serioasă, o luptă care nu se va termina decât prin fier și sânge.” (Discurs al lui Otto von Bismarck în anul 1867)
- e. Telegrama de la Ems “După ce renunțarea prințului la candidatură a fost comunicată guvernului francez de guvernul spaniol, ambasadorul francez a mai făcut o cerere Majestății Sale la Ems prin care cerea să fie autorizat în a telegrafia la Paris că regele a hotărât că nici un Hohenzollern să nu mai aibă dreptul să candideze la tronul spaniol. Astfel că regele a refuzat să-l mai primească pe ambasador și l-a informat prin aghiotantul său că nu mai are ce discuta cu el”.
- f. „Articolul 11. Demnitatea de președinte al federației revine regelui Prusiei care poartă titlul de împărat german. Împăratul are dreptul să reprezinte Imperiul în relațiile internaționale ale acestuia, să declare război, să semneze pace, să încheie alianțe și alte tratate cu străinătatea, să acrediteze și să primească pe ambasadori...Articolul 17. Împăratul are dreptul de a elabora și promulga legile imperiale, precum și de a controla aplicarea lor. Măsurile și dispozițiile împăratului sunt emise în numele imperiului; pentru a deveni valabile e necesară contrasemnarea lor de către cancelarul imperiului, care își asumă astfel răspunderea. Articolul 18. Împăratul numește pe funcționarii imperiului, le primește jurământul și dispune, la nevoie, demiterea lor...” (Constituția Imperiului German, 1871)

Depeșa de la Ems

Benedetti (ambasadorul francez) primi noi instrucțiuni în seara de 12. În dimineața de 13 îndrăzni să-l abordeze pe regele Wilhelm la promenada Izvoarelor. Aflând de noua pretenție a Parisului, Wilhelm se miră:

– Cum? Mi se cer garanții? Și regele se mulțumi să-i spună ambasadorului că socotea afacerea încheiată.

Benedetti raportă la Paris. Și Gramont îi ceru diplomatului să insiste pentru a obține o nouă întrevedere. De data aceasta Wilhelm se supără: „Unde s-a mai văzut o asemenea obrăznicie!” îi scrise el soției sale. „Trebuie deci să apar în fața întregii lumii ca un păcătos pocăit. Este o provocare!”

Wilhelm prinse de veste că Bismarck și miniștrii săi aveau de gând să demisioneze în chip de protest împotriva slăbiciunii manifestată de suveran. Îi trimise așadar pe aghiotantul său, prințul Radziwill, la ambasadorul Franței să-l întrebe pentru ce motive cerea Benedetti o nouă audiență. Nefericitul diplomat se scuză zicând că era vorba de „problema garanțiilor pentru viitor, despre care a vorbit chiar în dimineața aceea Maiestății sale”. Prințul îi aduse la cunoștință lui Wilhelm, care îl trimise din nou pe Radziwill la Benedetti spre a-i preciza că „nu are nimic de adăugat la cele declarate și că restul este o afacere care se tratează între guverne”. De data aceasta însă Wilhelm îl puse și pe Bismarck la curent. Trebuie redat integral textul telegramei regelui către cancelar – primită de acesta în timpul dineului din 13 iulie – pentru că, pornind de la ea, Bismarck va întocmi celebra „depeșă de la Ems”.

„Contele Benedetti m-a oprit în trecere la promenadă pentru a-mi cere în cele din urmă, în mod cu totul indiscret, să-l ascult: să-i telegrafiez de îndată împăratului că mă angajez ca pe viitor să nu mai acord niciodată consimțământul în cazul în care Hohenzollernii ar reveni asupra candidaturii. Am sfârșit prin a refuza cu destulă severitate, socotind că asemenea angajamente nu trebuie și nu pot fi luate o dată pentru totdeauna. I-am spus, bineînțeles, că n-am primit încă nimic și că, după cum știa prea bine, primind prin Paris și Madrid informațiile înaintea mea, guvernul meu este iarăși în afară de cauză.

Maiestatea sa a primit între timp o scrisoare de la prinț. Întrucât maiestatea sa i-a spus contelui Benedetti că așteaptă știri de la prinț, a hotărât, la propunerea contelui Eulemburg și a mea, să nu-l mai primească pe contele Benedetti din cauza pretențiilor sale și să-i comunice, printr-un aghiotant, că Maiestatea sa a primit confirmarea știrii pe care Benedetti o aflase de la Paris și că nu mai are a-i spune nimic în plus ambasadorului. Maiestatea sa lasă în seama excelenței voastre grija da a hotărî dacă noua pretenție a lui Benedetti și refuzul ce i-a fost opus trebuie ori nu să fie îndată comunicate atât ambasadorilor noștri, cât și jurnalelor.”

După ce citi acest text, Bismarck îl întrebă pe șeful de stat major Moltke și pe ministrul de război Albert de Roon:

– Avem vreun interes să întârziem conflictul?

Amândoi răspunseră categoric:

– Dacă trebuie să facem război nu câștigăm nimic amânându-l. Chiar dacă ar exista riscul unui atac francez pe Rin, Prusia ar intra repede în campanie cu forțe superioare celor inamice. După aceea, acest avantaj s-ar micșora.

Sunase ora fatală. Bismarck se sculă, se duse la pupitru, luă un creion mare și, simțind că aceasta îi era datoria, „condensă”, cu mult calm, depeșa de la Ems. Iată cum:

„După ce știrea renunțării prințului de Hohenzollern a fost comunicată oficial de guvernul spaniol guvernului imperial francez, ambasadorul Franței i-a mai cerut, la Ems, Maiestății sale regelui

permisiunea să telegrafieze la Paris că Maiestatea sa se angajează pentru totdeauna să nu mai dea consimțământul în cazul când Hohenzollernii și-ar mai pune candidatura. Maiestatea sa a refuzat să-l primească pe ambasador și i-a transmis prin aghiotantul de serviciu că nu mai are nimic să-i comunice.”

Era o capodoperă de provocare.

– Iată, declară Bismarck, ceva care va avea asupra taurului galic efectul unei cape roșii. Este esențial ca noi să fim cei atacați; infatuarea și susceptibilitatea galică ne vor atribui acest rol.

La Paris, ministrul nu avea în mână decât o copie a depeșei de la Ems, publicată în „Norddeutsche Allgemeine Zeitung”, ceea ce însă nu-l făcu pe Gramont să se considere mai puțin ultragiāt.

Presa se dezlănțui. „Dacă declarația de război nu sosește – se spunea în „Le Soir“ – va fi mai mult decât o nedumerire, mai mult decât o decepție! Iar ziarul „Constitutionnel” declară: „La insolența Prusiei, nu există decât un răspuns: războiul!”

Fără îndoială, războiul nu mai putea fi evitat. În fața comisiunii corpului legislativ, dl. de Keratry îl întrebă pe mareșul Leboeuf, ministrul de război:

– Mareșale, suntem gata?

Și Leboeuf răspunse:

– Pe deplin gata!

– Ne puteți da cuvântul d-voastră de onoare? reluă Keratry. Gândiți-vă că ar fi o crimă să angajăm Franța în luptă fără a fi prevăzut totul, fără a ne fi gândit la toate.

– Vă dau cuvântul de onoare, reluă mareșalul, că suntem gata.

Același mareșal Leboeuf declarase consiliului că: „De la Paris la Berlin nu va fi decât o plimbare cu bastonul în mână!”

La 19 iulie, Bismarck primi declarația de război. La sosirea sa la marele cartier general, la Metz, Napoleon al III-lea îi scria soției sale: „Aici lucrurile nu sunt atât de înaintate pe cât credeam“. Era firesc. În ajun, ministrul de război primise această telegramă de pe front: „Continuă să sosească detașamente fără cartușe și fără echipament.”

Lipsea totul. Chiar și hărțile. Magaziile erau goale. „Nimeni n-ar fi bănuīt niciodată atȃta neglijență și nepăsare – va spune un martor. Nici puști, nici materiale, nici contabilitate, nici ordine, nimic! nimic!” ... Dar faptul cel mai uluitor este că întregii Franțe vestea catastrofei de la Sedan îi păru incredibilă.

sursa: Andre Castelot, *Depeșă de la Ems*, în Magazin istoric, anul IV, Nr.10(43), octombrie 1970